

Gelenek, Miras ve Anlamda Derin Kökler: Abdurrahim Karakoç Şiiri

◆ Prof.Dr. Erdoğan Erbay

Hayatı temiz milletin, tarihi de temizdir. Hayatı ve tarihi temiz yaşayan milleti anlatan Karakoç, yaşananı anlatırken temiz, berrak ve canlı bir kullanır. Onun şiiri, hayatı derinlikli çizgilerle nakış nakış süslerken kaba ve gereksiz ayrıntılar arasında boğulmaktan hep uzak durmayı tercih eder. İç âlemini mahremiyet örtüsüne bürüyüp, dış dünyasını olanca açıklığı ile yığıtçe ve hasbice sergileyen Karakoç, saklayarak ve saklanarak varlık iddiasında bulunan gölge insanlara inat, şiir saflığındaki süreci, şiirle ifade etmeyi izzet ve şeref bilmiştir. Bu nedenle Karakoç'un şiiri, medeniyet havzasını besleyen büyük ırmaklardan biridir. Türk milletin masum ve mazlum yeryüzü yürüyüşü, aynı sıfatları taşıyan Karakoç şiiriyle hiçbir bozulmaya uğramadan devam etmiştir. O, izlerinde kapatılıp gizlenecek bir çamur bulunmadığı için, adımlarını şiirin nezaketli zarıflığı içinde sırlamıştır.

Karakoç, gönül coğrafyasının zarafetini yeryüzüne de yansıtır. Bu zarafet, şiir dili ile gerçekleşir. Zira sanatına dair ilk metinler, şiir düzeni içinde ortaya konulmuştur. Onun şiirine yönelik, bugünden düne doğru yapılacak bir kimlik ve karakter araştırması, sanatkarın en belirleyici varlık alanı olan kaynağa, şiire götürür. Onun sözlü kültürün günlük hayattaki uygulaması olarak karşılaştığımız felsefesi de, şiirinin mısraları arasında kendine yer bulur. Şairin, inancı ve töresi etrafında somutlaşıp hayatını kuşatan tüm değerler ayrıntılardan arındırılmıştır. Sıradanlığa düşmeden başarılan ayrıntısız anlatım, eşya ve insan için belirlenmiş ölçülerin dürüstlük derecesini gösterir.

Zarf mazruf ilişkisi, şiir için de bir hakikate işaret eder. Şiirin tanımı için bugüne kadar ileri sürülmüş bütün görüşleri dikkate aldığımızda, tanımların hiç birisi şiirin ne olduğuna dair son noktayı koyamamıştır. Şiir, hem şekil hem de muhtevadır. Yapının iki tarafı, birbirlerini var kılmak mecburiyeti ile yan yanadırlar. Birinin eksik ya da fazlalığı, asıl inşa edilecek mimarının kökten çürüklüğü manasına da gelir. Koruyan ve korunan, saklayan ve saklanan, görülen ve sezilen bir şeyler olmalı ki, inşa edilenin kıymeti ortaya çıkabilsin.

Karakoç, mensup olduğu medeniyetin şiirini yirminci yüzyılda yeniden üreten şairdir. O, masa başında değil, hayatın içinden devşirilmiş sahih bir şiirin ünleyicisidir. Medeniyetin ilim, irfan, ahlak, marifet ve hikmetini yüklenen şiir, gündelik hayatın, hiç değilse bir adım önünde yürüyen şairin elinde rehberlik görevine soyunur. Şairliğin, dini ve sosyal görev üstlenme olduğu ilkesini Dede Korkut metninden çıkaran şair, Ahmet Yesevi ve Yunus Emre'den el alan bir şiiri de taşır. Hikmeti yapmacığa, süse ve gösterişe ihtiyaç duymadan, şekil ve muhteva ortaklığında aktaran Yesevi-Yunus şiiri, Karakoç şiirinin esasını da inşa etmiştir. Karakoç'un samimi ve sanat yapma endişesine sapmadan, sade ve tertemiz bir dille, beğendirme bencilliğinden uzak söyleyişi, hikmetin, herhangi bir alete ihtiyacının olmadığını da ispatıdır.

Güzel ve güzellik, güzel şekil ve muhtevanın içinde varlık gösterir. Kendi muhteva ve şeklini birlikte taşıyan şiir, tamamlanmış bir halde sanatkarın zihin dünyasında durduğuna göre, şiirin şekli de muhtevası da, sözle somutlaşan iki sütundur. Dolayısıyla, şiirin vaz geçilmezi olan bu unsurları, şiire sonradan giydirilmiş iğreti elbiseler olarak görmek yerine, şiirle beraber varlık kazanan iki değer olarak algılamak, hakkın teslimidir. Şiirin, bir ölçü çerçevesinde ayağa kalkışı, güzelin görünme biçimidir, aslında. Güzelin meydana çıkması, maharet ve meziyetin güzelliğini zorunlu kılar. Yani, 'kem âlet ile kemâlât' olmazsa, bir ölçü ve düzenden mahrum güzellik de olamaz. Güzel, ölçüsü ve haddi olandır. Kaba ve savruk, karmaşık ve karışık güzel değildir. Güzel, süslenme duygusu uyandırmayandır. Güzel olan sadedir, sade olan da güzeldir.

Karakoç şiirinin şekline dair verilecek hükümler, güzelin vücut bulduğu alan dikkate alınarak ortaya konulmalıdır. Sahih ve hakiki şiir, ölçüsüz değildir. Ama ölçünün esiri de olmaz. Sözün, bir terbiye dâhilinde ifadeye bürünmesi, ruh ile beden arasındaki ilişki gibidir. Karakoç'un şiiri, işte bu noktada, mükemmel bir anlatım biçimine kavuşmuş olur. Şekil ve muhteva güzelliği, güzelin şahsiyet ve faziletinin eksiksiz anlatılmasına imkân tanır. 'Dinime, dilime sevdalıyım ben / Bozguncu güruhla kavgalıyım ben / Köklerim tarihin derinliğinde / En soylu çınarın bir dalıyım ben'¹ diyen Karakoç, millet ve medeniyet adına çok önemli hususlara dikkat çeker. Onun şiiri, alperen şiirdir. İnsanın varlığına vurgu yapan din

1 Abdurrahim Karakoç, *Gerdanlık 2*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 126

ile dili yanına alan şair, yeryüzünde ‘bozgunculuk’ için değil, ‘nizam-ı âlem’ adına dolaşan, coğrafyalara hakikat taşıyan bir sorumluluğu da yerine getirir. Din fitrî ihtiyaçtır. Dil, varlığa doğup vücut bulma, olma ve oldurma vesilesidir. Karakoç, şiirle ‘yeryüzünde fesada’ izin vermemek için, yiğitçe meydanda yer aldığını da gösterir. Soylu duruşun çözüm üretici gücüne şiirle alan açan şair, köklerini tarihin derinliklerine salmış bir çınar gibi kuşatıcı ve koruyucu duruş sergiler. Dininin ve dilinin cesareti, alperenlik ve yiğitliğinin gücü, tarihinin ve kökeninin sağlamlığı, sorumluluk almayı da zorunlu kılmaktadır.

Karakoç’un şiiri, İslâm coğrafyasını kucaklayan bir şiirdir. Müslümanca ve kahramanca söyleyişin meydan bulduğu bir harman yeridir. Yeryüzünde, bir tek insan için bile, sesini yükselten milletin has evladı olarak haksız ve adaletsiz dünyanın suratına hakkı ve hakikati korkusuzca haykıran şiirin sahibidir, o. ‘Bir Çeçenya’dan, bir Filisten’den vurulurum / Onlar ayaklarından, ben yürekte vurulurum / Bosna’da, Doğu Türkistan’da, hem de Keşmir’de / Hasılı, her yerde her yerde ben vurulurum²’ diyen Karakoç, bütün âlemi dert edinir. Çünkü şair, önceden fark edendir. Önceden fark edişin imkânıyla bakan sanatkar, uzaklara vurulan her hançerin, tek hedefinin kalp olduğunun da şuurundadır. Renk ve dil ayırımı gözetmeksiz, yeryüzünde zulme maruz kalan Müslümanlar olunca, okların Anadolu coğrafyasına yöneldiğini de anlamalıdır. Bu coğrafyanın evladı olarak şair, vurulan her yumruğun Müslüman Anadolu’nun ruhuna indirilmiş darbeler olduğunun da farkındadır. Zira uzaklarda bir mü’mine dokunan her alev, Anadolu topraklarının yüreğine bir kor gibi düşer. Bütün dünya uyurken kendi içine dönüp uyumaz, miskinlik köşesi aramaz Karakoç’un şiiri. Zalimlere korku salıp gecenin zifiri karanlığını gündüze çeviren şimşek gibi düşer arza. Mısraları yeryüzüne öyle bir şiddetle düşer ki, insanın aklını alan dehşetli sesiyle bütün âleme yayılır. Zira Karakoç şiirinin sayhası, zulümle adaletin ayrıldığı çizgiye vurulan mühürdür.

Medeniyet ve töremizde şair, sosyal hayatın kendi nizamı içinde sürmesi hususunda irşat edici bir maka sahibidir. Yirminci yüzyılın insan nesli üzerinde uyandırdığı etkiye ve sonuçlarına sessiz kalamayan Karakoç, ‘değişen zaman’a atılan ithamın yersizliğini de dillendirir: ‘Önce insanların huyu bozuldu / Sonra pınarların suyu bozuldu / Bu nasıl bir çağdır anlamıyorum /Eski soyluların soyu bozuldu.’³ Yeryüzü memuru insanın fesada uğraması, çevresinin bozulmasını da beraberinde getirmiştir. Karakoç şiirinin temel karakteristiği, zanna ve şüpheye yer bırakmamasıdır. İnsana ve topluma ilişkin çözüm bekleyen meselelere bakış açısı belirlerken sorumluluğu öteleyen bir tavır görülmez hatta sezilmez bile. Zira insan, yaşadığı çağı anlamak ve anlamlandırmakla mükelleftir. Mükellef, kefaletinin âmir hükümlerince harekete geçmeyince, boşluk kabul etmeyen tabii hayat, başka bir renge bürünmeye başlar. Özüne ve tabiatına ötekileşen çağın insanı, nizam verici vasfını yitirip savrulur. Bu savrulma, çağın dayattıkları ile birleşince, hem ferdi hem de sosyal bir yıkımın önü açılmış olur. Çağa haddini bildirmek, günahlarını cesaretle yüzüne haykırmak ve elbette mücadele sahası açmak Karakoç’un şiirine kalan paydır. Onun şiiri, var olmak için bahaneler gözetken, hayale sığınıp erteleyen, çözüm yerine meseleye eklenen bir şiir tarzı değildir. Aksine, şiirinin her mısraı doğru olup eğrinin ve yalanın, hayatımıza sızmak için araladığı kapıları örten, açılan gedikleri tamirde tereddüde mahal bırakmayan tetikleyici gücün özüdür.

Aşkın muhafızı şairlerdir. Aşk yeryüzüne ineli, şairler rahat bulmadı. Aşk ile var olan insan, aşka râm oldu. ‘Hayatın sümbülü ve lalesi aşk / Şairin katıksız nevalisi aşk / Yerde sürünenler dinlesin beni / Mirac’ın birinci merhalesi aşk.’⁴ İnsanın içine düşen çılgınlıkla insandan yükselen feryadın arakesitinde bekleyen tek gözcü, varlık sırrının anahtarı aşktır, Karakoç’ta.

Nihayet, kalam ve kalem ustası Karakoç, kelimayla hayatın darasını alıp asıl manaya ulaştıktan sonradır ki, hikmetin de kapısını aralar. Demiri tavında döven, sözü deminde söyleyen Karakoç, ebedilik sırrını da ifşa eder: ‘Ne payem oldu, ne sayem / En doğruya varmak gayem / Düşüncemdir tek sermayem / Alan yoktur, satamadım / Suları ıslatamadım.’⁵

2 Abdurrahim Karakoç, *Gerdanlık 2*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 130

3 Abdurrahim Karakoç, *Gerdanlık 2*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 133

4 Abdurrahim Karakoç, *Gerdanlık 2*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 142

5 Abdurrahim Karakoç, *Suları ıslatamadım*, Kadim Yayınları, Ankara 2015, s. 24

